

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Пети

Диригент: **Данијел Рајскин**

Солисти: **Вадим Глузман**, виолина
Евгенија Јеремић, сопран

Петак, 1. јун 2018. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Леонард Бернштајн

Серенада по Платоновој „Гозби“ за соло виолину, гудачки оркестар, харфу и перкусије

Phaedrus: Pausanias – lento - allegro

Aristophanes – allegretto

Eryximachus – presto

Agathon – adagio

Socrates: Alcibiades – molto tenuto - allegro molto vivace

Трајање: око 30 мин.

Густав Малер

Симфонија бр. 4 у Ге-дуру

Bedächtig, nicht eilen

In gemächlicher Bewegung, ohne Hast

Ruhevoll, poco adagio

Sehr behaglich

Трајање: око 54 мин.

Концертмајстор: Тијана Милошевић

Прослављени диригент, композитор, пијаниста, предавач и организатор музичког живота, **Леонард Бернштајн (1918–1990)**, заслужан за изузетну промоцију класичне музике у САД и америчких композитора у свету, а остао је запамћен као прави светски *суперстар* класичне музике. По популарности коју је достигао педесетих и шездесетих година 20. века може се поредити са Елвисом Прислијем и Мерилин Монро, нарочито након успеха његових бродвејских мјузикала, пре свега *Приче са западне стране* (1957).

Своју **Серенаду**, која је посвећена сећању на ментора Сергеја Кусевицког и његову прву жену Натали, Бернштајн је завршио у лето 1954. године. Дело је било поруџбина Кусевицки фондације, а истовремено је композитор одржао обећање свом пријатељу, славном виолинисти Ајзаку Штерну, да ће написати дело које укључује соло виолину. Управо је Штерн премијерно извео дело са оркестром Израелске филхармоније под диригентском управом самог композитора, у Венецији, 1954. године.

Након завршетка партитуре, Бернштајн је додао програмску белешку, у којој је нагласио да нема књижевног предлошка, али да је био инспирисан Платоновим делом *Гозба (Симпозијум)*. Попут овог античког дијалога у којем значајни говорници тог доба – Федар, Паусанија, Ериксимах, Аристофан, Агатон, Сократ и Алкибијад – говоре похвале богу љубави, Еросу, и музика представља серију похвала и слављења љубави. Форма Платоновог дела се може испратити кроз пет ставова у музици, који су, према композиторовим речима, међусобно повезани тако што се развијају један из другог: *Овај принцип еволуције и трансформације је повезан са почетном темом соло виолине чији се интервали и контуре могу препознати током читавог музичког тока*. Бернштајнов биограф Хамфри Бартон примећује да *Серенада* може представљати и портрет самог композитора: велики и племенит у првом ставу, детињаст у другом, бучан и разигран у трећем, умирујућ и нежан у четвртом, пророк осуђен на пропаст, а затим *jazzu* иконокласт у финалу. Извођењем ове композиције, Београдска филхармонија се придружује светској прослави стогодишњице композиторовог рођења.

Прве четири симфоније **Густава Малера (1860–1911)** познате су и као *симфоније чудесног рога*, због своје повезаности са песмама из истоимене збирке. Све су настале до 1900/1901. године, након чега се композиторов језик мења и све више наговештава експресионизам. У прве две симфоније композитор је представио свој унутрашњи свет, док је *Трећа* од почетка весела и велича срећан живот. Невиност и неисквареност коју човек поседује у детињству Малер наставља да слави у **Четвртој симфонији**, својеврсном „финалу“ ове симфонијске тетралогije.

Малер је од самог почетка знао како жели да заврши своју *Четврту симфонију*. Наиме, песма *Небески живот* из збирке *Дечаков чудесни рог*, која је искоришћена у последњем ставу ове симфоније, првобитно је замишљена као велико финале *Треће симфоније*. С тим у вези, Малер је логично водио прва три става ка планираном финалу, од комплексности ка једноставности, од земаљског живота до дечије визије раја. Интересантно, није означио наслове ставова, као што је то обично чинио, јер није желео да утиче на слушаоце.

Са изузетком песме *Небески живот*, која је у верзији за глас и клавир настала 1892. године, Четврта симфонија насталајала је у периоду између 1899. и 1901. године, а финална верзија завршена је 1911. године, пред саму смрт аутора. Иако укључује сопранску деоницу, због повратка традиционалном четвороставачном циклусу, мањих димензија и стандарне оркестрације, сматра се „најкласичнијом“ Малеровом симфонијом. Симфонију „отварају“ флауте и прапорци, након чега следи, како је композитор описао, „детињасто једноставна“ тема у виолинама. Специфичност другог става је да концертмајстор користи две виолине, од којих је једна наштимована за тон више (скордатура) са идејом да звучи као *danse macabre*. Трећи став има карактер мирног свечаног марша, у форми варијација на две контрастне теме. Тежиште циклуса јесте спокојно финале које укључује соло сопран у улози детета које пева о наивној представи раја.

Биљана Александровски*

*У сезони 2017/18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.